

Kritik mot Polismyndigheten i Västerbottens län för långsam handläggning av en förundersökning om misshandel

---

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot Polismyndigheten i Västerbottens län med anledning av handläggningstiden i en förundersökning om misshandel. Han uppgav sammanfattningsvis att han var målsägande i ett ärende om misshandel som tog två år för polisen att utreda och att den utdragna handläggningstiden medförde bl.a. att tingsrätten i sin dom frikände gärningsmannen för misshandeln av honom.

Utredning

Från Umeå tingsrätt inforrades domen i det aktuella brottmålet (B 2245-07) och från polismyndigheten inforrades polisanmälan och registerutdrag i ärende K22008-05, varvid följande kom fram.

En polisanmälan om misshandel upprättades den 5 november 2005. Enligt anmälan hade en namngiven person gjort sig skyldig till misshandel genom att utdela två knytnävsslag mot målsäganden. Anmälan hade samband med ett annat ärende om misshandel, som påstods ha inträffat vid samma tillfälle (K22005-05). Fem personer antecknades som vittnen till händelsen. Målsäganden hördes i anslutning till att anmälan upprättades och en förundersökning inleddes. Därefter hölls förhör i april 2006 och i februari 2007, varefter den person som i anmälan pekats ut som gärningsman i mars 2007 antecknades som skäligen misstänkt för misshandeln. Ytterligare förhör ägde sedan rum i april och oktober 2007. Ärendet slutredovisades i november 2007.

I november 2007 väckte åklagare åtal för två fall av misshandel. Tingsrätten meddelade dom i målet den 4 september 2008. Tingsrätten dömde den tilltalade för misshandel avseende en person, men ogillade åtalet som avsåg misshandel av AA. I domskälen anförde tingsrätten i denna del – efter en bedömning av de olika förhörspersonernas utsagor m.m. – bl.a. följande.

Den största bristen i utredningen är emellertid den anmärkningsvärt långa tid som förflutit innan förhören skedde och enligt tingsrättens bedömning är sannolikheten stor att detta haft en påverkan på de minnesbilder som förhörspersonerna haft.

Denna omständighet kan dessutom ha medfört att olika personer blivit påverkade av vad andra sagt. Vid en sammantagen bedömning av vad som ovan redovisats har tingsrätten därför mycket svårt att skapa sig en bild av vad som egentligen har inträffat.

I sin bedömning av påföljdsfrågan beaktade tingsrätten vidare att lång tid förflutit mellan gärning och dom. Vid en sammantagen bedömning av omständigheterna fann tingsrätten att påföljden kunde bestämmas till villkorlig dom med samhällstjänst.

Muntliga upplysningar inhämtades från inspektören BB vid närpolisområdet Vindeln.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av det aktuella ärendet.

Polismyndigheten (länspolismästaren CC) kom in med ett remissvar till vilket fogades bl.a. upplysningar från polisområdeschefen DD (bilagorna här utelämnade).

Efter en inledande redogörelse för bakgrunden redogjorde polismyndigheten i sitt remissvar för inhämtade upplysningar enligt följande.

EE, förundersökningsledare i K22008-05, har uppgett följande med anledning av anmälan till JO. Han kan inte minnas ärendet specifikt. Han lämnade ett skriftligt meddelande i K22005-05 den 11 september 2007 med e-post till handläggaren BB med anledning av att målsägandens sambo kontaktat honom i det ärendet för att höra varför inget hände. EE ifrågasatte i meddelandet till BB varför ärendet inte hade slutförts och uppmanade handläggaren att detta borde ske snarast. Han vet också att han hade ett flertal kontakter, både muntligen samt per e-post, med personal i Vindeln då det under en period fanns ett antal ärenden som hade lång handläggningstid. Han kan inte säkert säga om han särskilt påpekat handläggningen i K22008-05 eller om det varit påpekanden i andra ärenden. Han kan inte påminna sig att handläggaren hört av sig i ärendet och påpekat problem i handläggningen.

BB, handläggare i K22008-05, har uppgett följande med anledning av anmälan till JO. Han uppger att arbetsbelastningen under denna tid var hög. Han var dessutom tvungen att prioritera andra ärenden, s.k. förtursärenden, vilket påverkade handläggningen av detta ärende. Han uppger att arbetet i ett närpolis-område är speciellt då det är mycket olika arbetsuppgifter som ska utföras förutom utredningsarbetet. I ärendet K22008-05 gjorde den misstänkte en motanmälan i samband med att han förhörs första gången. Denna omständighet gjorde också att handläggningen tog längre tid. Förundersökningen lade dock ner. Utöver det nämnda var det svårigheter att få tag i ett vittne som skulle höras.

Efter att ha redogjort för den rättsliga regleringen och ett JO-uttalande (dnr 2672-2008) redovisade polismyndigheten därefter följande bedömning.

Utredningen i ärendet har handlagts vid ett närpolisområde inom polismyndigheten.

Polismyndigheten kan konstatera att handläggningen av ärendena K22005-05 och K22008-05 har bedrivits på ett sådant sätt att det har uppstått flera långa tidsintervaller där utredningsåtgärder inte har genomförts. Den totala handläggningstiden för utredningarna uppgår till ca två år.

Vidare framgår av utredningarna att det endast är förhören med målsägandena som hållits i anslutning till själva händelsen. Dessa förhör hölls samma dag som anmälningarna inkom till polismyndigheten. Övriga förhör, d.v.s. förhör med misstänkt och vittnen, har hållits betydligt senare. Det vittnesförhör som hölls i närmast anslutning till händelsen genomfördes i april 2006. De förhör som hölls

därefter genomfördes ca tio månader senare, d.v.s. i februari 2007. Polismyndigheten konstaterar, i likhet med de uttalanden som tingsrätten gjort, att utredningarnas bedrivande när det gäller genomförande av förhören är anmärkningsvärd. Polismyndigheten anser att det är helt oacceptabelt att det tar så lång tid att höra de personer som varit aktuella i utredningarna.

Polismyndigheten konstaterar mot bakgrund av det ovan nämnda att handläggningen av utredningarna inte har bedrivits i enlighet med det som stadgas i RB, förundersökningskungörelsen och Europakonventionen. Det har inte framkommit något som kan motivera, t.ex. ärendenas art eller andra särskilda omständigheter, att utredningarna pågått så länge som de gjort.

Det kan i anslutning till detta nämnas att länspolismästaren den 2 november 2007 beslutade om vissa förändringar vid polismyndigheten när det gäller genomförandet av Polisens nationella utredningskoncept (PNU) i syfte att få en bättre utredningsverksamhet. Bakgrunden till detta beslut var ett antal utvecklingsområden som identifierats och förslag på hur dessa skulle kunna förändras. En av de förändringarna som beslutades var att polismyndigheten organiserade en funktion för inkommande ärenden, jourhavande förundersökningsledare. Det grundläggande syftet med denna funktion var att säkerställa god kvalitet och att avrapporterings- och utredningsresurser används på ett effektivt sätt. Denna förändring har inneburit en likartad hantering av inkommande ärenden i hela polismyndigheten. Det beslutades även att utredningsgrupper skulle ledas av gruppchefer som tillika är förundersökningsledare. Gruppcheferna vid jourenheten i Umeå fick förundersökningsledaransvar gentemot närpolisområdena i Nordmaling, Robertsfors/Vindeln och Vännäs/Bjurholm. Vidare kan nämnas att det beslutades om vissa förändringar gällande de arbetssätt som ska tillämpas vid de utredande enheterna, t.ex. dagliga förundersökningsledarmöten.

Vidare beslutade länspolismästaren i maj 2008 om att balansavarbetning skulle göras under sommaren 2008 och i huvudsak bland länskriminalavdelningens ärenden med inriktning på ärenden äldre än sex månader. Vid denna avarbetning konstaterades att det fanns delar i förundersökningsarbetet som behövde ses över. Med anledning av erfarenheterna som framkom vid balansavarbetningen beslutade länspolismästaren den 7 oktober 2008 att polisområdescheferna skulle få i uppdrag att genomföra vissa åtgärder. Åtgärderna var följande:

Det ska finnas "aktiv balansvård". Respektive rotelchef, enhetschef eller förundersökningsledare ska ha god kontroll över rotelns eller enhetens ärenden och göra en kontinuerlig genomgång av balansen. Inriktningen är att äldre ärenden bör arbetas av först, dock med beaktande av ärendets art och krav på skyndsamhet.

Administrativa åtgärder ska, genom god kontroll över rotelns eller enhetens ärenden, genomföras för att undvika bristfällig dokumentation av administrativa uppgifter i ärenden.

Aktiv förundersökningsledning ska ske gentemot närpolisområden i syfte att minska handläggningstiderna.

Förbättrad samordning av ärenden ska ske i särskild ordning inom ramen för genomförandet av beslutet den 2 november 2007 om vissa förändringar avseende utvecklingen av PNU.

Förbättrade operativa rutiner gentemot åklagarna i syfte att skapa snabbare handläggning av ärenden ska ske i särskild ordning i samverkan med åklagarkammaren.

Polismyndigheten anser att det är ytterst beklagligt och mycket allvarligt att handläggningen av ärendena K22008-05 och K22005-05 tagit så lång tid samt de konsekvenser detta har medfört. Genom de ovan nämnda besluten är polismyndighetens avsikt att förhindra att utredningar handläggs på liknande sätt i framtiden.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över polismyndighetens remissvar.

Bedömning

En förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Anmälan i det aktuella ärendet upprättades i november 2005. Ett antal vittnen namngavs i samband med anmälan och en person antecknades som utpekad person. Trots detta dröjde det fem månader innan det första vittnesförhöret ägde rum och därefter tio månader innan ytterligare förhör kom till stånd. Sedan vissa utredningsåtgärder vidtagits under våren 2007 var det åter ett uppehåll i handläggningen under drygt fem månader. Ärendet slutredovisades i november 2007 och den sammanlagda utredningstiden kom således att uppgå till två år.

Utredaren BB har som skäl till den utdragna handläggningstiden hänvisat bl.a. till den ansträngda arbetssituationen och till att det varit svårt att få tag i ett vittne som skulle höras. Polismyndigheten har dock anfört att det inte framkommit något som kan motivera att utredningarna pågått så länge som de gjort.

Det är naturligtvis helt oacceptabelt att ett ärende blir liggande under långa perioder utan att någon åtgärd som för ärendets handläggning framåt vidtas. Detta gäller i synnerhet om utredningen avser våldsbrott som ska prioriteras. Polisen borde givetvis redan i det initiala skedet av handläggningen ha hört de personer som var aktuella i utredningarna för att säkra bevisning om den påstådda gärningen.

Polisens hantering är dessvärre i stället ett tydligt exempel på de negativa följder en alltför utdragen handläggning kan få, vilket tingsrätten i sin dom också markerat. Som jag, i det av polismyndigheten nämnda JO-beslutet, har uttalat är det ju en självklarhet att en förhörspersons minnesbilder bleknar med tiden och att dennes förutsättningar att återge sina iakttagelser på ett sätt som överensstämmer med verkligheten generellt sett minskar ju längre tid som hinner förflyta innan ett förhör hålls. Det är därför av grundläggande betydelse såväl för allmänhetens förtroende för polis och åklagare som för kvaliteten på brottsutredningar att anmälda brott utreds inom rimlig tid (se dnr 2672-2008).

Sammanfattningsvis anser jag att polismyndigheten förtjänar allvarlig kritik för den bristfälliga handläggningen. Jag noterar också att polismyndigheten beklagat och sett mycket allvarligt på handläggningen av de båda ärendena och de konsekvenser denna medfört. Myndigheten har också redogjort för en rad vidtagna åtgärder som syftar till att förbättra utredningsverksamheten. Jag utgår från att myndigheten följer upp dessa åtgärder för att säkerställa att de får avsedd effekt.

Med dessa ord avslutas ärendet.